

AKADEMIK LITSEY O’QUVCHILARINING MUSTAQIL ISHLASH KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI O’RNI

Muallif: Artikov Farxod Sayfiddinovich ¹

Affiliyatsiya: Samarqand iqtisodiyot va servis instituti akademik litseyi
informatika va axborot texnologiyalari fani o’qituvchisi ¹

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17311076>

ANNOTATSIYA

Zamonaviy ta’lim tizimi raqamli texnologiyalarning rivojlanishi bilan yanada takomillashmoqda. Yangi texnologiyalar ta’lim jarayoniga kiritilganida, o’quvchilarning mustaqil ishlash kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim rol o’ynaydi. Raqamli texnologiyalar, o’quvchilarga o’z bilimlarini kengaytirish, ularga yangi ma’lumotlarni izlash va o’rganish imkoniyatlarini yaratadi. Xususan, litsey o’quvchilarining mustaqil ishlash ko’nikmalarini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o’rni alohida ahamiyatga ega. Ushbu maqolada, raqamli texnologiyalarni litsey ta’limida qanday qo’llash va ular yordamida mustaqil ishlash kompetensiyalarini qanday rivojlantirish mumkinligi haqida so’z yuritiladi.

Kalit so’zlar: mustaqil ishlash, kompetensiya, raqamli texnologiyalar, platformalari, baholash vositalari, ta’lim materiallari.

Ta’lim uchun yangi axborot texnologiyalari muhim ijtimoiy innovatsiya hisoblanadi. Texnologiyalarning ijtimoiy-madaniy mohiyati shundan iboratki, ularning paydo bo’lishi va rivojlanishi jamiyat tomonidan belgilanadi va ular jamiyat xarakteri, rivojlanish yo’nalishi va uning potentsial imkoniyatlari bilan belgilanadigan turli ijtimoiy-madaniy funksiyalarni bajaradi.

Mustaqil ishlash kompetensiyasi — o’quvchining o’z o’rganish jarayonini boshqarish, bilimlarni izlash, mustaqil fikrlash va o’z-o’zini baholash ko’nikmalarini o’z ichiga oladi. Bunday kompetensiyalarni rivojlantirish, o’quvchilarga o’z bilimlarini amaliyotda qo’llash, turli vaziyatlarda hal qilinishi kerak bo’lgan muammolarni mustaqil ravishda tahlil qilish va hal qilish imkonini beradi.

Raqamli texnologiyalar, o’quvchilarga mustaqil ishlashda yordam beruvchi turli vositalar va imkoniyatlar taqdim etadi. Bular orqali o’quvchilar o’quv jarayonida o’z-o’zini baholash, o’qish va izlanishlarni amalga oshirish, jamoa bilan ishlash va ta’lim materiallarini mustaqil ravishda o’rganish imkoniyatiga ega bo’ladi. Internetning rivojlanishi, o’quvchilarga yangi bilimlarni izlash va mustaqil o’rganish imkoniyatlarini yaratadi.

Raqamli ta’lim platformalari, masalan, Moodle, Google Classroom, Khan Academy, Coursera kabi onlayn resurslar, o’quvchilarga o’z bilimlarini mustaqil ravishda kengaytirishga yordam beradi. Bu platformalarda o’quv materiallari, video darslar, testlar, vazifalar va masalalar mavjud bo’lib, o’quvchilar o’z-o’zini baholash orqali ta’lim jarayonini boshqarishlari mumkin. O’quvchilar onlayn testlar yordamida

o'z bilimlarini tekshirishlari va shu orqali mustaqil ishlash ko'nikmalarini oshirishlari mumkin.

Hozirgi kunda statistika bo'yicha butun dunyo bo'ylab online platformalardan foydalanish darajasini quyidagi jadvaldan ham ko'rish mumkin.

1-jadval

Raqamli platformalardan foydalanish darajasi	
Platforma	Foydalanish darajasi (%)
Moodle	65
Google Classroom	70
Khan Academy	55
Coursera	40
Quizlet	60
Kahoot	50

Raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilar nafaqat ko'rish, balki tinglash, amaliy faoliyatni bajarish orqali o'rganadilar. Masalan, fizikadagi tajriba yoki kimyo laboratoriyasidagi tajribalarni raqamli simulyatsiyalar orqali o'rganish o'quvchilarga amaliyot va nazariyani birlashtirish imkoniyatini yaratadi. Bunday interaktiv materiallar, o'quvchilarning mustaqil ishlashiga yordam berib, ularni faollashtiradi va o'qish jarayonini qiziqarliroq qiladi. O'quvchilar o'zlarining qiziqishlariga mos ravishda materiallarni topish, o'rganish va o'z bilimlarini mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Misol uchun, Google Scholar, JSTOR, ResearchGate kabi platformalarda ilmiy maqolalarni o'rganish, o'quvchilarga mustaqil ilmiy faoliyatni olib borish uchun zarur vositalarni taqdim etadi. Raqamli texnologiyalar, o'quvchilarga masofaviy ishlash va guruhli ishlarni amalga oshirish imkoniyatini yaratadi. Masalan, Google Docs, Microsoft OneNote kabi platformalar orqali o'quvchilar jamoaviy ishlash va loyihalar ustida birgalikda ishlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bunday platformalar, o'quvchilarga o'zaro fikr almashish, materiallarni birgalikda ishlab chiqish va baholash imkoniyatini yaratadi. Bu esa, ularning kommunikatsiya va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi. Raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilar o'z-o'zini baholash va progressini kuzatish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Onlayn baholash vositalari, masalan, Quizlet, Kahoot, Socrative kabi platformalar orqali o'quvchilar testlar o'tkazish, o'z bilimlarini mustahkamlash va natijalarni baholash imkoniyatiga ega bo'ladilar. O'quvchilar o'zlarining muvaffaqiyatlarini kuzatish, xatolarni aniqlash va ularni tuzatish orqali o'z-o'zini yaxshilash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu jarayon, mustaqil o'rganish va o'z bilimlarini baholash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

O'quvchilarda raqamli texnologiyalar orqali rivojlanadigan ko'nikmalarni quyidagi jadval asosida tahlil qilish mumkin bo'ladi.

2-jadval

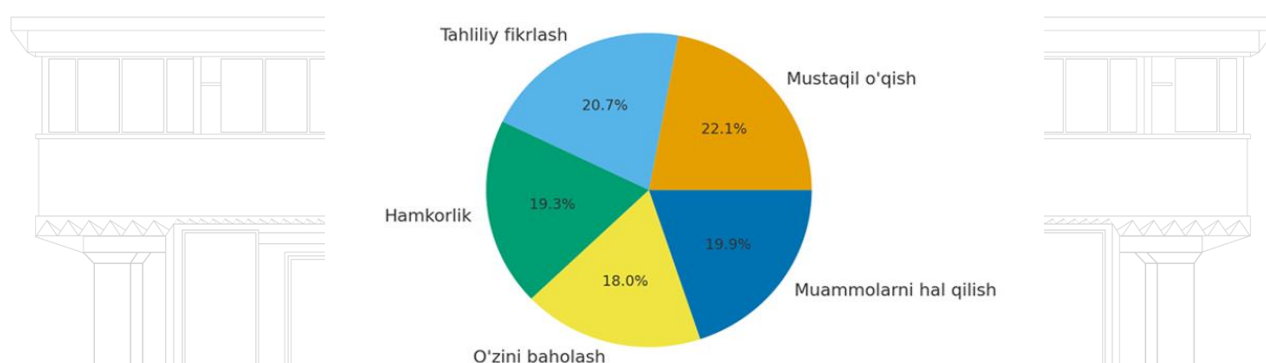
Ko'nikma	Rivojlanish darajasi (%)
Mustaqil o'qish	80
Tahliliy fikrlash	75
Hamkorlik	70

O'zini baholash	65
Muammolarni hal qilish	72

2-jadvaldan ko'rinib turibdiki, raqamli texnologiyalar eng avvalo o'quvchilarda mustaqil o'qish (80%) va tahliliy fikrlash (75%) ko'nikmalarini kuchli rivojlantiradi. Shuningdek, hamkorlik (70%) va muammolarni hal qilish (72%) ko'nikmalari ham sezilarli darajada shakllanadi. O'zini baholash (65%) esa nisbatan pastroq ko'rsatkichni tashkil etadi.

Agarda texnologiyalar orqali rivojlanadigan ko'nikmalarni 100 % deb oladigan bo'lsak, mustaqil o'qish, tahliliy fikrlash, hamkorlik, o'zini baholash va muammolarni hal qilish bosqichlari taqsimlanishini quyidagi diagrammada ko'rishimiz mumkin.

Raqamli texnologiyalar orqali rivojlanadigan ko'nikmalar

1-rasm

XULOSA

Raqamli texnologiyalar, litsey o'quvchilarining mustaqil ishlash kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ular o'quvchilarga o'z bilimlarini mustaqil ravishda kengaytirish, izlanishlar olib borish, onlayn platformalar orqali o'qish va tahlil qilish imkoniyatlarini taqdim etadi. Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar o'quvchilarning guruhli ishlar qilish, interaktiv materiallar orqali bilim olish va o'z-o'zini baholash kabi ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Raqamli vositalar va platformalar, o'quvchilarni mustaqil ishlashga undaydi, ta'lim jarayonini samarali va qiziqarli qiladi. Shuning uchun, ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llashning samarali va kengroq yo'llarini izlash, o'quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullaeva, M. (2020). Raqamli texnologiyalar va ularning ta'lim jarayonidagi o'rni. Pedagogika va ta'lim texnologiyalari jurnal, 12(3), 45-56.
2. Asimov, S., & Karimov, A. (2021). Akademik ta'limda innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalar. Ta'lim nazariyasi va amaliyoti jurnali, 9(2), 78-85.
3. Khan Academy. (2023). O'quvchilar uchun o'z-o'zini o'rganish platformasi. Khan Academy. URL: <https://www.khanacademy.org/>
4. Alimov, R., & Mahmudov, I. (2019). Mustaqil ishlash va raqamli texnologiyalar: Ta'limda yangi imkoniyatlar. O'zbekiston pedagogikasi jurnali, 5(2), 112-118.

5. Shayxov, B. (2022). O'qitishda raqamli texnologiyalar va ularning samaradorligi. O'quv jarayonini raqamlashtirish konferensiya ma'ruzasi, Toshkent, 213-220.
6. Google Education. (2023). Onlayn o'qish va ta'lim platformalari. Google Education. URL: <https://edu.google.com/>
7. Sodikov, D. (2021). Raqamli texnologiyalar yordamida ta'lim jarayonini takomillashtirish. Innovatsion pedagogika jurnali, 8(4), 40-46.

